

СЪДЪРЖАНИЕ:

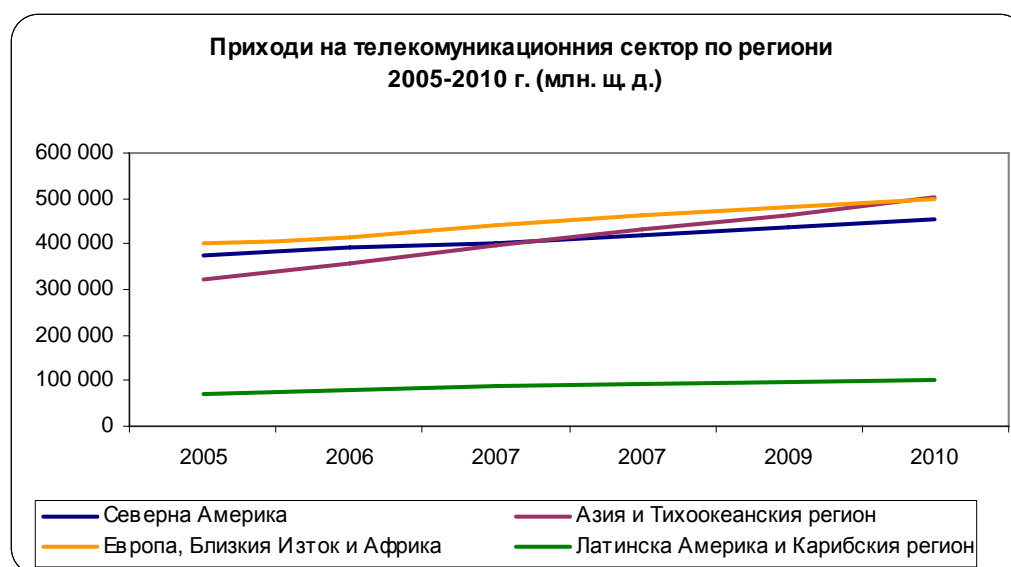
I. СЪСТОЯНИЕ, РАЗВИТИЕ И ПЕРСПЕКТИВИ НА ДАЛЕКОСЪОБЩИТЕЛНИЯ ПАЗАР	5
1. Характеристики на пазара на далекосъобщителни услуги	5
1.1. Световно развитие.....	5
1.2. Обем и структура на българския далекосъобщителен пазар	13
1.3. Перспективи за развитие на българския далекосъобщителен пазар.....	19

I. СЪСТОЯНИЕ, РАЗВИТИЕ И ПЕРСПЕКТИВИ НА ДАЛЕКОСЪОБЩИТЕЛНИЯ ПАЗАР

1. Характеристики на пазара на далекосъобщителни услуги

1.1. Световно развитие

През 2005 година телекомуникационният сектор продължи да се развива динамично в условията на интензивна конкуренция и технологични промени. В световен мащаб през 2005 г. приходите от предоставяне на далекосъобщителни услуги възлизат на 1,2 трлн. щ. д.¹, като по прогнози на ЕИТО² и INSIGHT се очаква да нараснат до 1,6 трлн. щ. д. през 2010 г. Очакваният среден годишен темп на растеж на световния телекомуникационен пазар за следващите пет години е близо 6%, като варира силно по региони – от 3,9% за Северна Америка до 9,3% за азиатско-тихоокеанския регион. (фиг. 1).



Източник: The Insight Research Corp.

Фиг. 1

Сериозен източник на ръст за далекосъобщителните оператори и производителите на телекомуникационно оборудване предлагат пазарите на Югоизточна Европа, Африка и Латинска Америка заради по-слабото проникване на далекосъобщителни услуги и недоразвита инфраструктура.

Силното икономическо развитие на Япония, Южна Корея и Тайван и размерът на пазари като Китай и Индия ще поставят азиатско-тихоокеанския регион на челна позиция през 2010 г. с дял от 32% в общите приходи от телекомуникации.

По данни на Deloitte Touche Tohmatsu към края на следващата година абонатите на фиксираните и мобилни телефонни услуги, широколентовият достъп и услугата VoIP в света ще достигнат 4 млрд.³

¹ The Insight Research Corp. The 2006 Telecommunications Industry Review, 2006, <http://insight-corp.com>

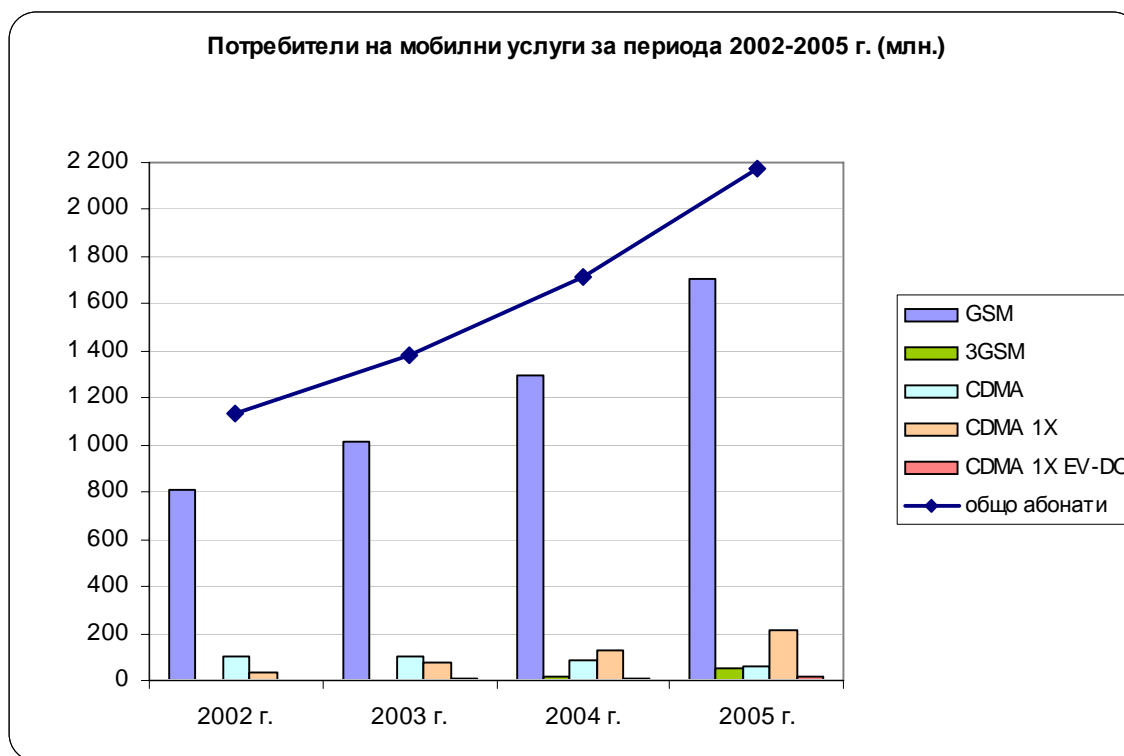
² European Information Technology Observatory 2006, ITC markets, March 2006 (www.eito.com)

³ Deloitte Touche Tohmatsu, TMT Trends: Predictions 2006. A focus on the telecommunications sector, 2006, <http://www.deloitte.com/>

Растежът в телекомуникациите е неравномерно разпределен по пазарни сегменти. И през 2005 г. **мобилните комуникации** продължават да са най-динамично развиващият се сегмент от пазара. През последните три години броят на абонатите на мобилни услуги в световен мащаб се увеличава с около 24%⁴ средногодишно, достигайки 2 177 млн. в края на 2005 г. Според прогнозите, през 2006 г. мобилната телефония ще добави още близо половин милиард нови абонати, по-голямата част от които от развиващите се страни⁵.

Тенденцията на заместване на фиксираната с мобилна гласова услуга ще се запази и през следващите години, предвид възможността за достъп до мобилни услуги навсякъде и по всяко време и разнообразието от предлагани допълнителни услуги. Спадът в цените на мобилните разговори и на крайните устройства допълнително ще засили тази тенденция. Според някои прогнозни данни⁶ през 2009 г. 70% от телефонните обаждания в света ще бъдат по безжични мрежи. През 2010 г. се очаква мобилните оператори да имат над 3 млрд. абонати. Междувременно ще се увеличава предлагането на смесени пакети от двата вида телефония.

Най-популярна технология за достъп до мобилни услуги остава GSM технологията: в края на 2005 г. броят на абонатите на GSM мрежи е 1 709⁷ млн., или 79% от всички потребители на мобилни телефони (фиг. 2). За една година абонатите на GSM операторите в света са нараснали с 400 млн., което представлява 32-процентов ръст спрямо 2004 г.



Източник: GSM Association, Statistics Q4 2005, Wireless Intelligence

Фиг. 2

⁴ GSM Association statistics Q4 2005, www.gsmworld.com; Wireless Intelligence

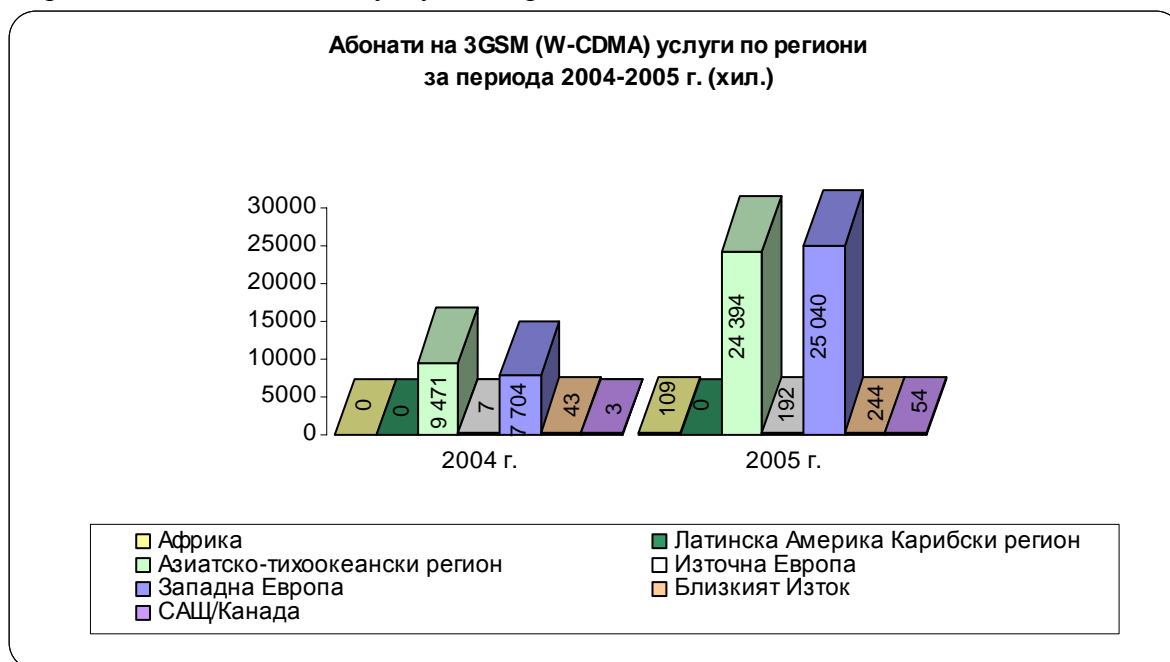
⁵ Deloitte Touche-Tohmatsu, TMT Trend Predictions 2006; Ovum Forecasts Global Wireless Markets 2004 - 2008

⁶ Gartner Inc., <http://www.gartner.com/>

⁷ GSM Association statistics Q4 2005, www.gsmworld.com; Wireless Intelligence

Този растеж е неравномерно разпределен между различните световни региони: най-бързо развиващите се пазари през годината са Южна и Централна Америка, където ръстът е 106%, Африка (с 61%) и Източна Европа (52%). С насищането на пазарите на мобилни услуги в Западна и Централна Европа и в развитите икономики от азиатско-тихоокеанския регион темповете на растеж се забавят. В ЕС средната плътност на абонатите на мрежи от второ поколение надвишава 90%, като в осем от страните вече е достигната плътност над 100%.⁸ Тъй като потенциалът за допълнителен растеж на броя на GSM абонатите е почти изчерпан, компаниите, опериращи на тези пазари, се стремят основно към увеличение на средните месечни приходи от вече привлечените абонати и предоставяне на нов тип услуги.

Все по-сериозен отклик сред потребителите намират мобилните услуги от трето поколение (3G). При тях през последните години се отбелязват най-значителните темпове на растеж в броя на абонатите, изпреварващи тези, с които растяха GSM абонатите в началото на 90-те години на миналия век. В края на 2005 г. общият брой на потребителите на мобилни услуги от трето поколение в света достигна 50 млн.⁹



Източник: GSM Association

Фиг. 3

По брой на 3G потребители Западна Европа вече изпреварва развитите азиатски държави. По данни на Европейската комисия абонатите, включени към мрежи от трето поколение, в страните-членки на ЕС наброяват близо 15 млн. към септември 2005 г., като най-големите европейски пазари на тези услуги са Италия и Великобритания¹⁰.

Най-важният компонент в приходите от мобилни комуникации остава гласовата телефония. В цял свят, с малки изключения, на негласовите услуги все още се пада по-малко от една пета от приходите на операторите¹¹. Въпреки това, високоскоростният Интернет и услугите за пренос на данни са тези, които през следващите години се очаква все повече да движат пазара напред. Това насочва операторите, предоставящи

⁹ GSM Association statistics Q4 2005, www.gsmworld.com; Wireless Intelligence

^{8, 10} EC, 11th Report on the Implementation of the Telecommunications Regulatory Package, 2006

¹¹ Informa Telecoms and Media, <http://www.informatm.com/>

гласови услуги (както фиксираните, така и мобилните), да планират изграждането на мрежи от ново поколение (NGN) и предоставяне на нови далекосъобщителни услуги, включващи високоскоростен Интернет и пренос на данни.

Един от показателите за бъдещите промени в телекомуникационния сектор и за засилващото се разделение между сегмента на услугите и този на инфраструктурата е увеличаването на операторите на мобилни виртуални мрежи (MVNO¹²) и доставчиците на услуги (SP¹³). MVNO-сегментът включва услуги за мобилен пренос на глас и данни, поддържани от компании, които не притежават клетъчни мрежи, а ползват мобилната инфраструктура и честотите на съществуващи оператори, препродавайки техните услуги под собствена търговска марка. Очаква се интересът към предоставянето на услуги посредством т. нар. мобилни виртуални мрежи да продължи да расте както от страна на нови компании, така и от страна на традиционно силни оператори, които не са успели да се преборят за лицензи на някой от интересуващите ги национални пазари. През 2005 г. в ЕС оперират 79 мрежови оператора и 214 доставчици на услуги (MVNO и SP), при 166 през 2004 г. В световен мащаб най-развит е сегментът на доставчиците във Великобритания, Холандия, Финландия, Белгия, Австралия и САЩ.

Развитието на мобилните услуги е съпроводено с рязко спадане на цените, особено за разговори в национален мащаб. Отчита се, че международният роуминг все още струва скъпо и липсва ясна и достатъчна информация за крайните потребители относно тарифирането му. През 2005 г. цените на европейските мобилни оператори за международен роуминг останаха във фокуса на вниманието на Европейската комисия (ЕК). При липсата на регулации и слабата конкуренция в този сегмент от пазара операторите често таксуват роумиращите абонати на контрагентите си по тарифи, надхвърлящи в пъти тези за национални разговори. През годината ЕК, съвместно с Групата на Европейските регулатори (ERG) и националните регулаторни органи, пое инициатива за публикуване на различните тарифи в Интернет, заедно с всички условия в тарифирането, които обикновено остават скрити за потребителите, като предложи варианти за премахване на тарифите за входящи обаждания в рамките на единния европейски пазар и намаление на цените за трансгранични обаждания. Евентуалната ценова регулация на разговори в роуминг в страните от ЕС се очаква да доведе до поевтиняването им през следващите години от 30% до 60%. От края на 2004 г. между мобилните оператори в Европа се обсъжда унифициране на тарифите за роуминг, като този процес е все още в началната си фаза. Подобно на авиокомпаниите, и мобилните оператори започват да формират алианси, които предлагат на членовете си преференциални условия. Вероятно е да се стигне до окрупняване на европейския мобилен пазар, където да доминират няколко големи оператора.

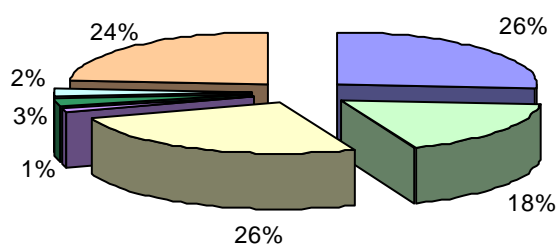
През годината продължи интензивно въвеждането и разпространението на технологиите за **широколентов достъп**. Тяхното значение за развитието на световния телекомуникационен пазар е определящо поради възможностите, които различните технологии за широколентов достъп предлагат за значително подобряване на традиционните услуги за пренос на глас и данни и за разнообразяване на набора от далекосъобщителни услуги и приложения за крайните потребители. През 2005 г. общият брой на линиите, чрез които се предоставят широколентови услуги в света, е 209.3 млн., като се е увеличил с 37% спрямо края на 2004 г.¹⁴ Разпределението на изградените линии за широколентов достъп по географски региони е представено на фиг. 4.

¹² MVNO - Mobile Virtual Network Operators

¹³ SP – Service Providers

¹⁴ Mueller, Katja, World Broadband Statistics Q4 2005, March 2006, Point Topic Ltd., <http://point-topic.com>

Дял на изградените линии за широколентов достъп по региони през 2005 г.

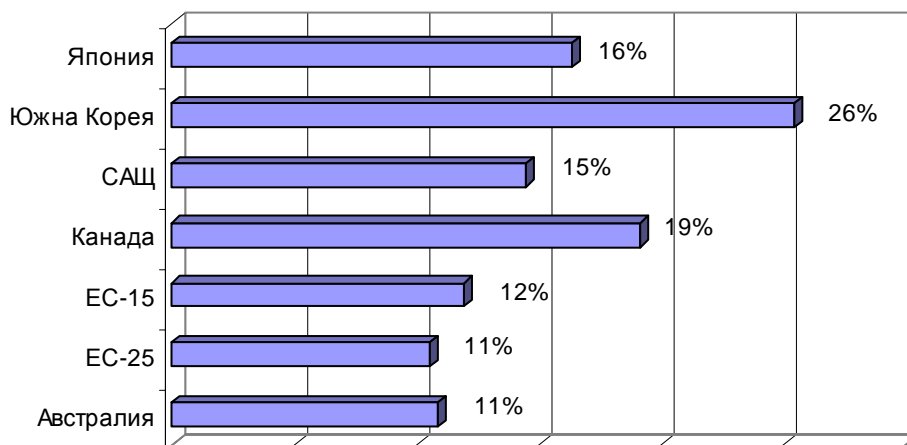


Източник: Point Topic Ltd., World Broadband Statistics Q4 2005, 2006

Фиг. 4

През годината най-динамично е нараснал броят на линиите за широколентов пренос в страните от Западна Европа, най-вече в скандинавските страни и Холандия (средно с около 7%), като по изградена широколентова инфраструктура Западна Европа вече настига Северна Америка и изпреварва азиатско-тихоокеанския регион. По показателя „проникване на широколентови услуги сред населението” Южна Корея се нарежда на първо място с 26%, следвана от Канада с 19,5% и Япония с 16,1%.¹⁵

Равнище на проникване на широколентови услуги през 2005 г. (% от населението)

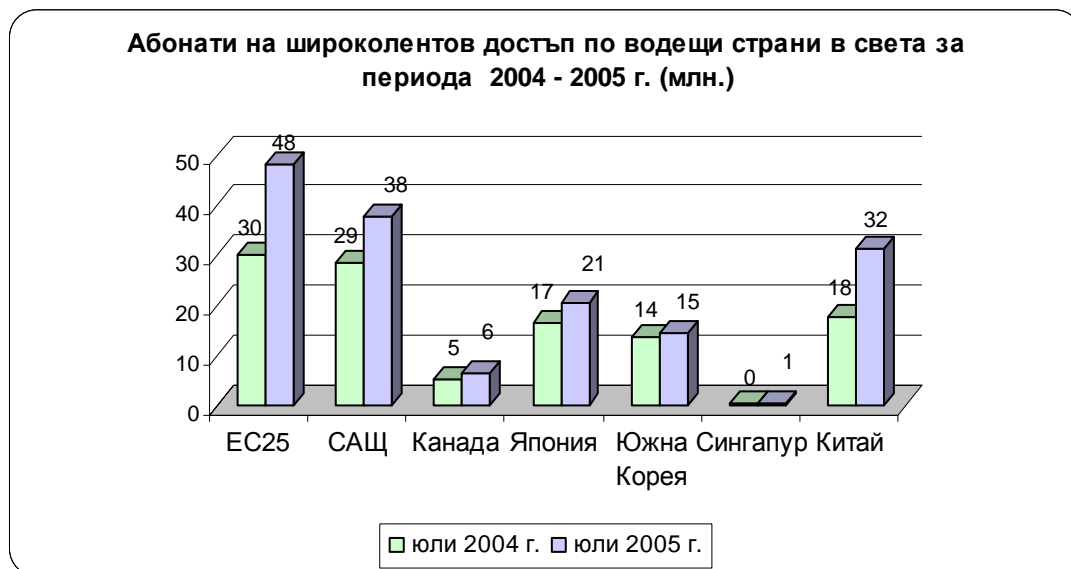


Източник: EC, Information Society Benchmarking Report, 2005

Фиг. 5

¹⁵ European Commission Information Society Benchmarking Report 2005, May 2006, http://europa.eu.int/information_society/europe/i2010/docs/benchmarking

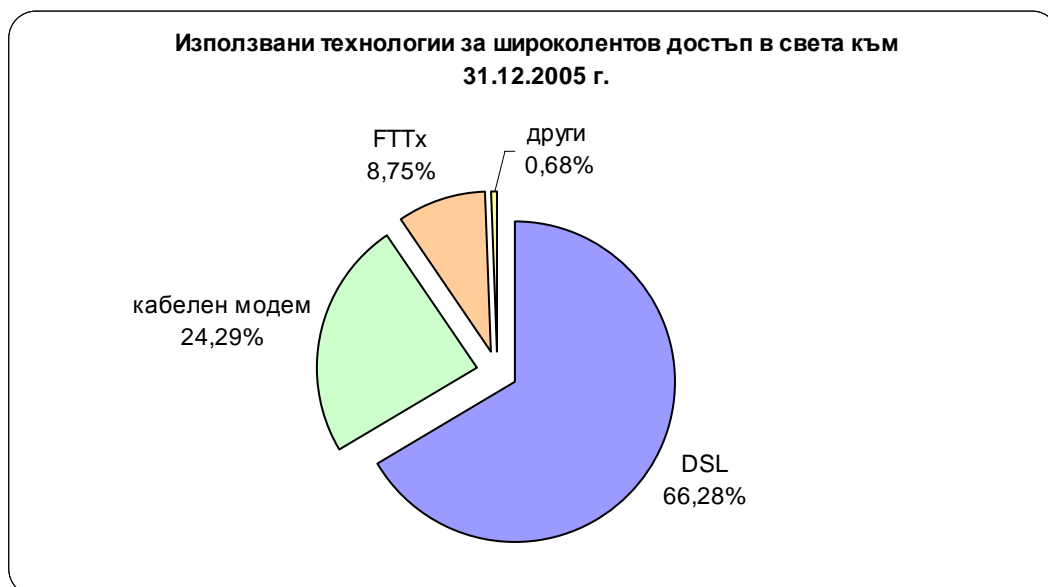
Според TeleGeography¹⁶ през 2005 г. общият брой абонати на широколентов достъп в света е достигнал 221 млн. По данни на ЕК, към края на първото полугодие на годината абонатите на широколентов достъп в страните от ЕС наброяват 48 млн., или 11% от населението на региона, което представлява 60-процентов ръст за едногодишен период.



Източник: ЕС, Information Society Benchmarking Report 2005

Фиг. 6

Доминиращата технология за широколентов пренос остава DSL технологията. Делът ѝ в общия обем на широколентовите връзки в света нараства до 66% през 2005 г., кабелният модем е следващата най-често използвана алтернатива за достъп (24%), а оптичните линии (FTTx) представляват около 9% от всички широколентови линии.

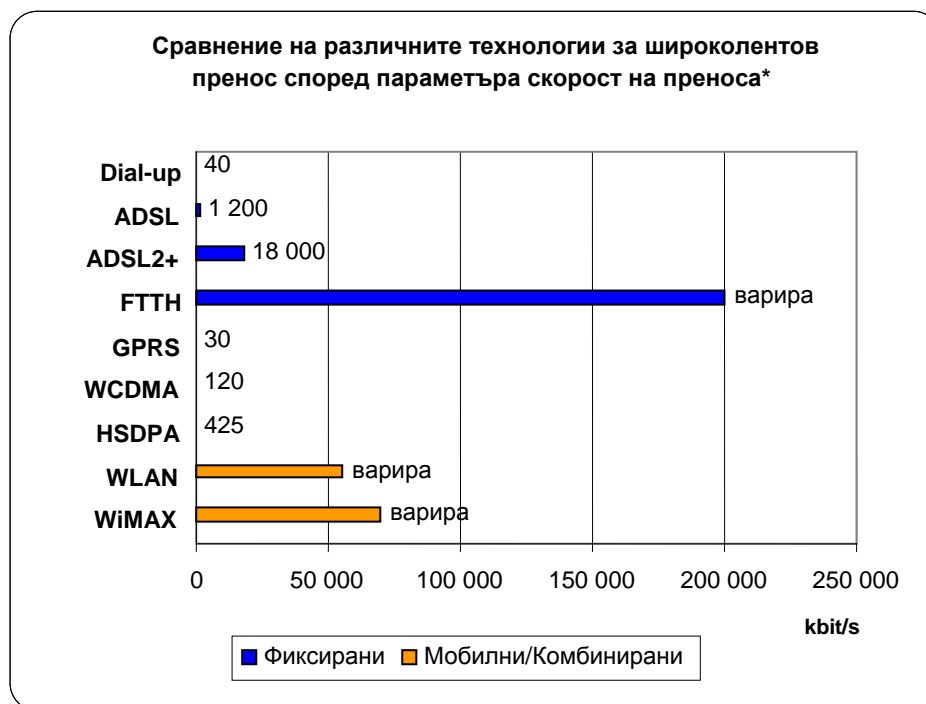


Източник: Point Topic Ltd, World Broadband Statistics Q4 2005

Фиг. 7

¹⁶ TeleGeography, World Broadband Yearbook 2006, <http://www.telegeography.com/>

Нараства интересът към безжичните технологии като надеждна и икономически изгодна алтернатива за високоскоростен пренос на данни. Все по-популярни стават мрежите от типа „точка към много точки”, базирани върху безжичния протокол WiMAX¹⁷, които позволяват пренос на глас и данни с неколкостранно по-високи скорости в сравнение с DSL технологията, и до места, където няма изградена фиксирана инфраструктура.



* Скорост, достигната при 90 % от потребителите, по данни на 3G Datacards, Enders Analyses, 2005; GPON for Fibre to the Home, Flexilight Networks/FTTH Council, 2003

Източник: Deloitte Touche Tohmatsu, TMT Tends: Predictions, 2006

Фиг. 8

До този момент в световен мащаб WiMAX технологията все още не е навлязла масово – тя е развита и е използвана комерсиално само в отделни държави и региони. Причина за това е неяснотата около WiMAX стандартите, която кара производителите на оборудване да бъдат предпазливи в инвестирането в WiMAX компоненти. Все още много често продуктите на различните компании са несъвместими един с друг, а крайните потребителски устройства са обемисти. Предвид възможностите по WiMAX-мрежи да се предлагат както фиксирани (фиксирана телефония, домашен Интернет), така и мобилни услуги (мобилна телефония и безжичен достъп до Интернет), както и възможностите за интегрирането на WiMAX компоненти в мобилни устройства за крайния потребител като мобилните телефони и преносимите компютри, се очаква популяризирането на тази безжична технология през следващите години. Според прогнози на Juniper Research, броят на абонатите на фиксирани WiMAX услуги ще нарасне от 1.3 млн. през 2006 г. до 8.5 млн. през 2011 г., или повече от 6 пъти за петгодишен период. Очаква се фиксираният WiMAX да послужи основно за осигуряване на свързаност на така наречената „последна миля” и вероятно да се използва като опорно решение за мобилни и WiFi мрежи. Според прогнозните данни пазарът на оборудване за фиксирани WiMAX услуги ще нарасне от 597 млн. щ.д. през

¹⁷ WiMAX – Worldwide Interoperability for Microwave Access

2006 г. до 1.4 млрд. щ.д. през 2011 г., а пазарът на оборудване за мобилен WiMAX - до 2.53 млрд. щ. д. през 2012 г. От фиксираните услуги едва 11% ще се падат на преноса на глас, а основната част – на преноса на данни.¹⁸

И през следващите години ще се засилва тенденцията към постепенно сближаване и смесване на телекомуникации, информационни технологии и електронни медии, което води до конвергиране на инфраструктури, услуги и крайни устройства¹⁹. Една от основните движещи сили в тази насока е стандартът Интернет протокол (IP), позволяващ пренасянето на всякаква информация в цифров вид (аудио, видео, текстови документи и др.) по мрежи за пренос на данни. През последните години преносът на глас по IP (VoIP) се налага като по-ефективен и многократно по-евтин от традиционния тип телефония. По данни на Point Topic през 2005 г. приходите от IP телефония са нараснали с близо 90% спрямо 2004 г.²⁰

С нарастващия капацитет за пренос на мобилни данни вследствие появата на нови технологии и мрежи от трето поколение, потребителите биха могли да използват предоставените им високоскоростен пренос на данни за стартиране на VoIP приложения чрез мобилен телефон (мобилен VoIP). В същото време някои мобилни оператори в Европа (E-Plus) предлагат разговори чрез популярния софтуер Skype през мобилен 3G телефон.

Очакванията са в дългосрочен план всички видове комуникации постепенно да се пренесат към обща, IP базирана мрежа. Според Forrester Research, обаче, фиксираната телефония няма да премине изцяло към VoIP технологията преди 2020 г. Новите Интернет базирани оператори, като популярната компания Skype, предлагаша безплатни разговори от компютър към компютър и платени разговори (на многократно по-ниски цени) към фиксирани и мобилни мрежи, не притежават инфраструктура до крайния потребител и често достигат до него през традиционните телефонни компании, които могат да създадат пречки за всеки потенциален конкурент. Така например, през 2005 г. китайският оператор China Telecom блокира достъпа до Skype.

През 2005 г. значително се увеличават *сливанията и поглъщанията* в телекомуникационния сектор – над 3000. Пазарният натиск в тази насока е свързан както с реализирането на икономии от обхвата, така и с необходимостта операторите да предлагат пакети от разнообразни услуги и съдържание. В САЩ бяха сключени мултимилардни сделки – Verizon придоби MCI за 7,6 млрд. щ. д., а SCB – бившия монополист AT&T за 16 млрд. щ. д. Skype бе придобита от най-големия Интернет аукцион срещу 2,6 млрд. щ. д. В Европа испанският Telefonica, който години наред изгражда бизнеса си в Латинска Америка, започна разширяване на дейността си и на европейския пазар. Telefonica придоби контролния пакет (51% от акциите) на водещия чешки оператор на фиксирани, мобилни и широколентови услуги Cesky Telecom, както и собствеността върху британския мобилен оператор O₂ Plc, опериращ на два от най-големите мобилни пазари в Европа – британския и немския. По данни на ЕК през 2005 г. европейските телекомуникационни компании са извършили сливания и придобивания на стойност повече от 70 млрд. евро, което е най-високата достигната стойност за последните пет години. Много от най-големите далекосъобщителни оператори присъстват на повече от един национален пазар. Относително ниското проникване на далекосъобщителни услуги и доскоро слабата конкуренция на пазарите

¹⁸ Данни от проучване на Juniper Research, цитирани от <http://mobilebulgaria.com/>

¹⁹ Deloitte Touche Tohmatsu, The Trillion Dollar Challenge: Principles for Proliferate, 2006 Convergence, <http://www.deloitte.com/>

²⁰ Point Topic Ltd, Broadband Analysis: Value-added revenues up 74% in 2005, 2006, <http://www.point-topic.com/content/dslanalysis/banacbvvas060524.htm>

на Източна и Югоизточна Европа са предпоставки големите да насочат вниманието си и към този регион. През годината турското правителство се раздели с контролния пакет в Turk Telecom; в България „МОБИЛТЕЛ” ЕАД влезе в групата на Telekom Austria, а „ОРБИТЕЛ” АД – в групата на Deutsche Telekom.

1.2. Обем и структура на българския далекосъобщителен пазар

През последните три години при изчисляване на обема на българския далекосъобщителен пазар се използват два подхода.

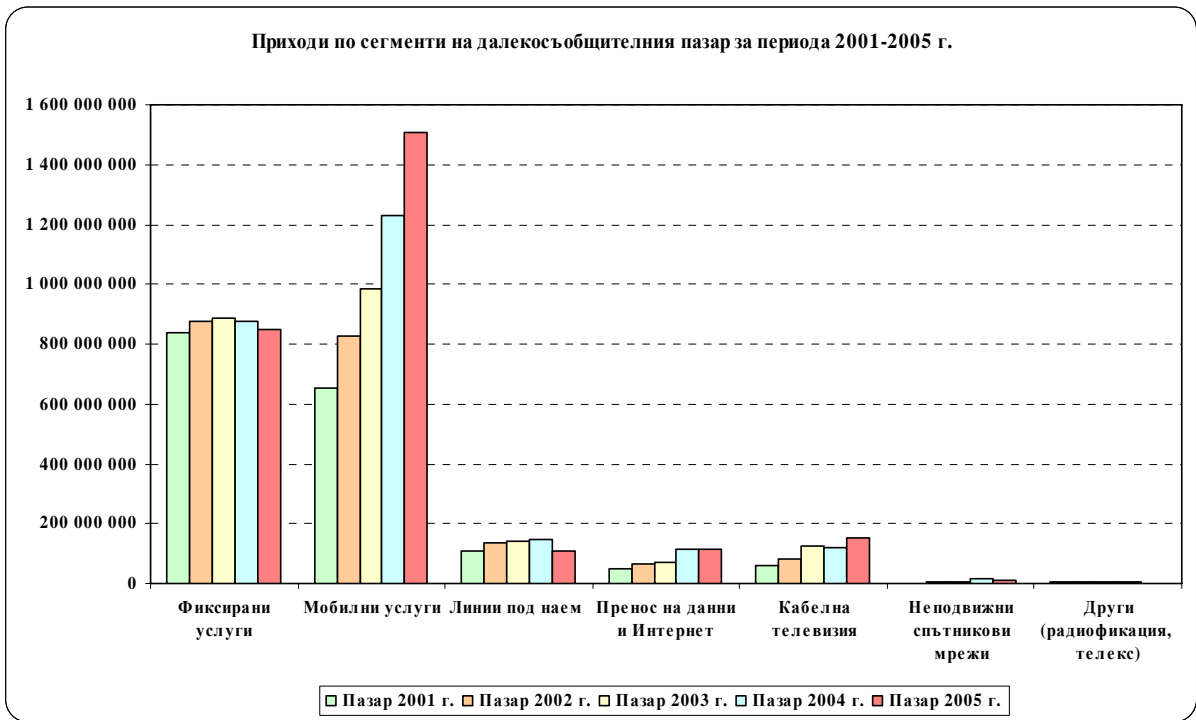
Първият подход следва методиката в рамките на проекта за мониторинг на страните-кандидатки за членство от Югоизточна Европа (ЮИЕ)²¹, съгласно която далекосъобщителният пазар обхваща пет сегмента: фиксирани услуги, мобилни услуги, пренос на данни чрез фиксираната мрежа, кабелна телевизия и други далекосъобщителни услуги. Към настоящия момент в рамките на проекта са в процес на уточняване дефинициите на пазарните сегменти във връзка с уеднаквяването им с методологията за анализ на пазара за страните-членки на ЕС; няма налични данни и за обема на реализираните приходи към края на 2005 г. По тази причина, в рамките на настоящия анализ не са възможни сравнения между България и страните-кандидатки за членки от ЮИЕ по отношение на обема и нарастването на далекосъобщителния пазар.

Вторият, по-детайлен подход, обхваща следните пазарни сегменти: фиксирани услуги, мобилни услуги, линии под наем, пренос на данни и достъп до Интернет, кабелна телевизия, неподвижни спътникови мрежи и други далекосъобщителни услуги.

През 2005 г. обемът на българския далекосъобщителен пазар, изчислен въз основа на реализираните приходи от включените при втория подход пазарни сегменти, възлиза на 2,744 млрд. лв. или 1,403 млрд. евро, което представлява 10%-но увеличение спрямо предходната година. За сравнение, през 2004 г. спрямо 2003 г. това увеличение е било с 13%, което показва, че въпреки продължаващия ръст българският далекосъобщителен пазар задържа темпа си на развитие. За втора поредна година обемът на телекомуникационния пазар съставлява около 7% от общата стойност на БВП за България, като расте със същия темп като БВП на страната, което е индикатор, че далекосъобщителният сектор запазва значението си в икономиката.

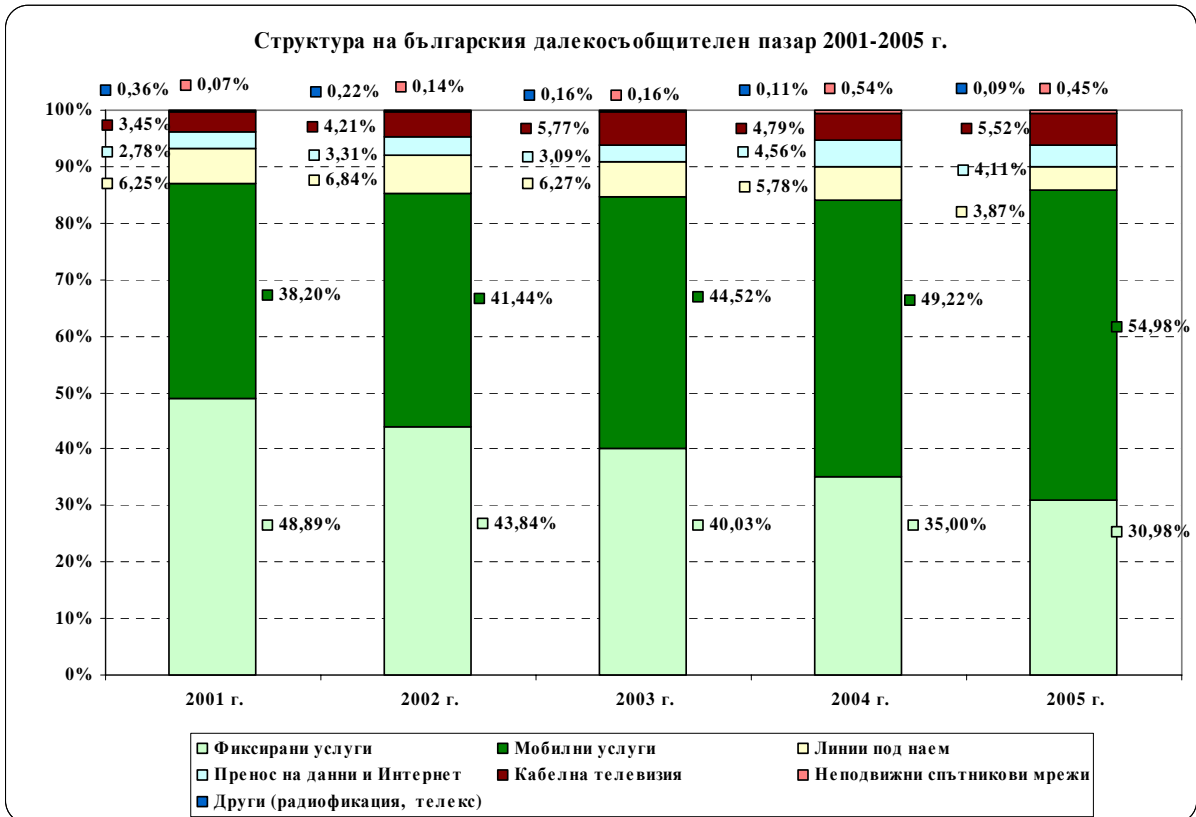
На фиг. 9 е представено изменението в обема на приходите по сегменти, на фиг. 10 - структурата на далекосъобщителния пазар, а на фиг. 11 - ръстът на далекосъобщителния пазар в страната за периода 2001-2005 г.

²¹ Проектът SEE Observatory (обсерватория на ЮИЕ) на Европейската комисия за оценка на състоянието и развитието на далекосъобщителните пазари в страните-кандидатки за членство в ЕС от региона на ЮИЕ е продължение на предишния проект за мониторинг на страните-кандидатки за членство с изпълнител IBM Business Consulting Services Прага. Проектът стартира през месец февруари 2005 г. и е възложен за изпълнение от ЕК на консултантската компания Cullen International. Ще бъдат изготвени четири мониторинг доклада за телекомуникационните пазари от региона на периоди от 9 месеца за три години. Към момента на изготвянето на годишния доклад на КРС първите два доклада по проекта вече са факт.



Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 9



Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 10



Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 11

Анализът на данните позволява да се проследят и очертаят основните тенденции в развитието на далекосъобщителния пазар през последните години:

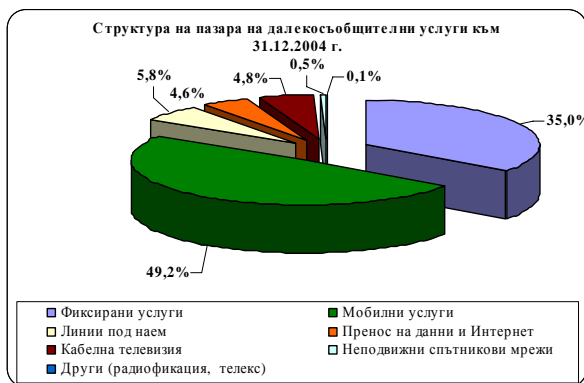
- Два са пазарните сегмента, на които се наблюдава ръст през 2005 г. спрямо 2004 г.: мобилни мрежи и услуги, както и кабелна телевизия. За всички останали сегменти е налице задържане или лек спад в приходите от предоставяне на услуги.

- През 2005-а спрямо предходната година делът на приходите от мобилните услуги продължава да нараства – с почти 6 пункта за едногодишен период, а този на фиксираните услуги да намалява – с 4 пункта (фиг. 12 и 13).

- Наблюдават се флуктуации при линиите под наем: след ръст на приходите през 2004 г. с 4%, през 2005 г. е налице спад с близо 27% и достигане под размера им за 2001 г.

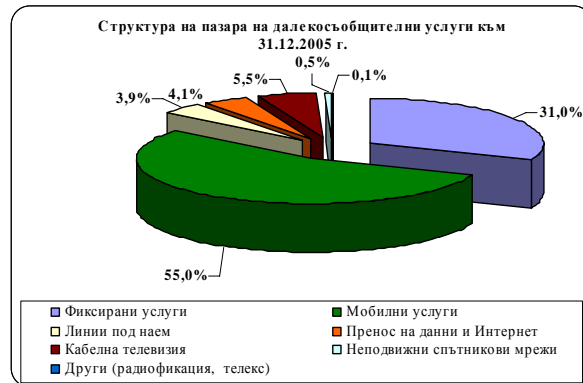
- След ръст при сегмента „пренос на данни и Интернет“ за периода 2001-2004 г., през последната година по експертна оценка на КРС е налице задържане в обема му. (По отношение на приходите от „пренос на данни и предоставяне на услуги за достъп до Интернет“ е приложена по-консервативна експертна оценка спрямо предходните години).

- През 2005 г. приходите от неподвижни спътникови мрежи и други далекосъобщителни услуги (радиофикация и телекс) намаляват с еднакъв темп – с 9% спрямо 2004 г.



Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 12

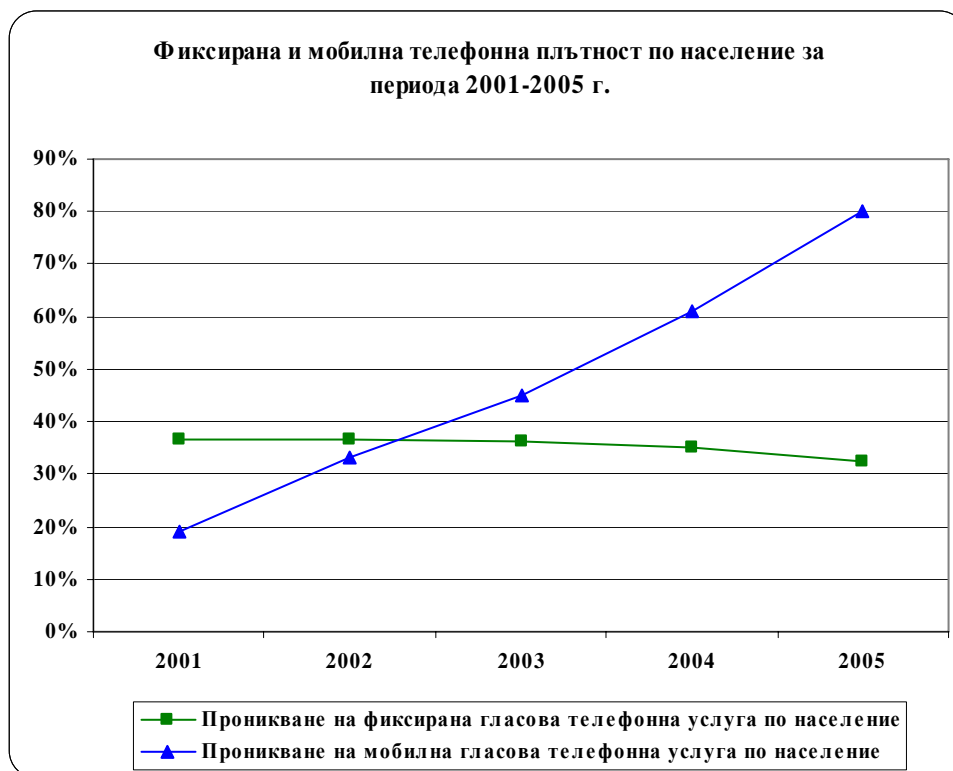


Фиг. 13

През 2005 г. пазарът на мобилни мрежи и услуги в България продължи да се развива интензивно. Приходите от този сегмент на пазара са нараснали в абсолютна стойност с 22% и съставляват над половината (55%) от приходите от далекосъобщителни услуги в страната като цяло. Увеличението на приходите от мобилни услуги се запази за втора поредна година. Конкуренцията продължава да се развива основно между двата оператора на цифрови мрежи, при запазване на лидерските позиции на “МОБИЛТЕЛ”, засилващо се присъствие на втория GSM оператор – “КОСМО БЪЛГАРИЯ МОБАЙЛ” ЕАД и почти отшумяващо пазарно присъствие на първия мобилен оператор в страната, РТК ООД. През ноември 2005 г. на пазара се появи и нов играч – „ВИВАТЕЛ”, което е предпоставка през 2006 г. да се очаква динамика и преразпределение на дяловете на операторите на този пазар. Продължава да се развива пазарът на предплатени мобилни услуги и услуги с добавена стойност, при начеващ интерес на българския потребител към услуги като „мобилен Интернет” и „мултимедийни съобщения”.

Въпреки издадените през годината 11 нови лицензии на 8 нови оператора и наличието на девет активни алтернативни оператори на пазара на фиксирани гласови телефонни мрежи и услуги, относителният дял на приходите на БТК АД от предоставяне тези услуги през 2005 г. остава твърде висок (97,5%), което е показател за недостатъчно ефективна конкуренция на пазара. През 2005 г., приходите от фиксирани телефонни мрежи и предоставяне на фиксирани гласови телефонни услуги намаляват с 3% в абсолютна стойност и с 4% в относителна стойност в общия обем на пазара, спрямо предходната година. Това намаление е резултат от близо 5-процентното намаление на приходите на БТК АД, което не се компенсира от реализираните приходи от алтернативните оператори. Намалението на приходите от фиксирани телефонни мрежи и услуги може да се обясни с обезлюдяването на малките населени места, преориентирането към мобилните оператори, предлагачи по-широк набор от услуги и гъвкавост при ползването им, предлагането на услуги от VoIP доставчиците, все по-популярния безплатен пренос на глас от компютър до компютър в реално време през Интернет и др.

На фиг. 14 е представена наложилата се от последните години тенденция на заместване на мобилни и фиксирани услуги, изразена чрез динамиката в показателите фиксирана и мобилна плътност. Продължава да расте популярността на мобилните услуги сред българските потребители и плавно да намалява ползването на фиксирани услуги.



Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 14

През 2005 г. Комисията за регулиране на съобщенията (КРС) издаде две нови индивидуални лицензии за осъществяване на далекосъобщения чрез далекосъобщителна мрежа за предоставяне на услугата “линии под наем”: на „НОВАТЕЛ” ЕООД и „СОФИЯ КОМУНИКЕЙШЪНС” АД. Въпреки това, приходите от предоставяне на услугата “линии под наем” през 2005 г. са намалели с 27% спрямо предходната година. Това намаление може да се обясни с факта, че далекосъобщителните оператори предпочитат да инвестират в изграждането и разширяването на преносен капацитет на собствени далекосъобщителни мрежи. Въпреки отчетения спад с около 10% към края на 2005 г., относителният дял на бившия монополист в структурата на пазара остава над 95%, а делът на конкурентните оператори се е увеличил едва с 2%.

През 2005 г. са регистрирани 52 нови оператора на обществени кабелни далекосъобщителни мрежи, издадени са 104 допълнения към вече съществуващи регистрации, а броят на заличените регистрации е 49. Това показва, че е налице насищане и преструктуриране на този сегмент от далекосъобщителния пазар в полза на по-големите оператори. По експертна оценка на КРС, обемът на общите приходи от този пазарен сегмент е около 156 млн. лв., което е с 30% повече в сравнение с 2004 г. В сравнение с миналата година броят на операторите, които са декларирали приходи от кодирани програми, се е увеличил с 34%, а тези от Интернет - с 48%. Услугата „предоставяне на достъп до Интернет по кабелни мрежи за разпространение на радио и телевизионни програми“ става все по-популярна през последните няколко години, тъй като предлага добри условия за постоянен достъп на изгодни цени. През 2005 г. продължава налагането на българския пазар на т. нар. “тройна услуга” (triple play), ценовите отстъпки за която достигат при някои от кабелните оператори до 27% в сравнение със стандартните цени.

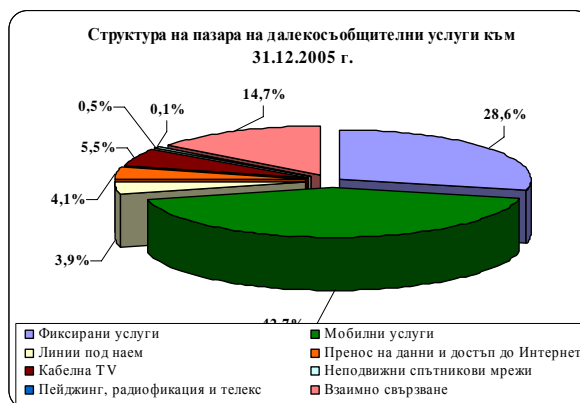
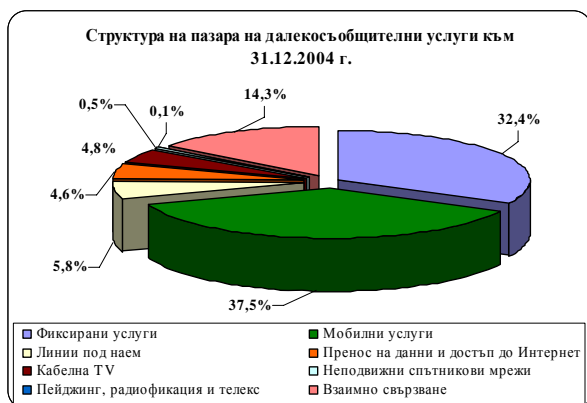
Предходните години „пренос на данни” и „достъп до Интернет” се разглеждаха като отделни сегменти от далекосъобщителния пазар в страната. Поради все по-нарастващия брой новорегистрирани доставчици на услуги за достъп до Интернет (предоставящи услугата на свободен режим до този момент), през 2005 г. за целите на пазарния анализ се разглежда един общ сегмент „пренос на данни и достъп до Интернет”. Той включва предоставянето на далекосъобщителни услуги чрез обществени далекосъобщителни мрежи за пренос на данни, в това число с предоставяне на индивидуално определен ресурс – номера; чрез RLAN мрежи от подвижна радиослужба, чрез мрежи от неподвижна радиослужба от вида „точка към точка”, както и предоставянето на услуги за достъп до Интернет на свободен режим от нерегистрирани доставчици. По оценка на КРС обемът на този сегмент се е запазил в сравнение с предишната година. Пазарната логика предполага ръст в обемите, реализирани от мрежи за пренос на данни и Интернет услуги, като консервативната оценка за 2005 г. се дължи основно на корекция спрямо оценката за предходните години за обема на приходите от Интернет доставчици на свободен режим: трудно е да се оцени каква част от пазара представляват неотговорилите доставчици. И през 2005 г. продължава да се наблюдава очерталата се от предходните години тенденция все по-малка част от потребителите на Интернет да използват т. нар. dial-up достъп, като най-популярният Интернет достъп и сега е кабелният, следван от LAN мрежите.

През 2005 г. получи широка популярност стартиралата през 2004 г. ADSL услуга на БТК АД. За една година броят на абонатите на услугата е нараснал близо 6 пъти. Въпреки това търсенето и предлагането на широколентови услуги не е широко разпространено. По оценка на КРС проникването на този вид услуги в България към края на 2005 г. е около 1%.

Тъй като у нас няма самостоятелно обособен сегмент “взаимно свързване”, при определянето на размера на сегментите фиксирани и мобилни услуги са включени и приходите, реализирани от фиксирани и мобилните мрежи при взаимно свързване.

При навлизането си на далекосъобщителния пазар новолицензираните оператори имат ограничен брой собствени абонати. Привличането на потребители би било силно ограничено, ако не е налице възможност за свързването им с абонати на други оператори, най-вече с абонатите на мрежите на утвърдилите се на пазара играчи, особено на историческия оператор. Осигуряването на условия за взаимно свързване на мрежите на новолицензираните с мрежите на вече установили се на пазара оператори е предпоставка за създаването на реална конкурентна среда на далекосъобщителния пазар у нас.

На следващите фигури е представен обособен сегментът на взаимно свързване в рамките на общата структура на далекосъобщителния пазар.



Забележка: При изчисляване на обема на сегмента взаимно свързване са включени приходите от физическа реализация на взаимното свързване (портове, линии и точки на свързване); терминиране на трафик (произхождащ от други фиксирани/мобилни оператори в страната и в чужбина, включително SMS и MMS трафик), транзитен трафик и колокиране.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 15

Фиг. 16

Въпреки че като обем приходите от взаимно свързване са нараснали с 13%²², делът им в общата структура на пазара се е увеличил едва с 0,4 пункта спрямо 2004 г. Данните потвърждават наложилата се от последните години тенденция все повече трафик да се затваря в мобилните мрежи. Все по-рядко трафик, генериран във фиксирана мрежа, завършва в мобилна и обратно.

Инвестициите, декларирани от далекосъобщителните оператори като вложени за изграждане и поддържане на мрежите и развитие на услугите, възлизат на около 945 млн. лв. Увеличението е с над 60% спрямо 2004 г. и се дължи предимно на направените през годината вложения от трите мобилни цифрови оператора и най-вече от новия мобилен оператор „ВИВАТЕЛ”, от алтернативните оператори и по-големите кабелни оператори.

1.3. Перспективи за развитие на българския далекосъобщителен пазар

Навлизането на нови технологии и предлагането на интегрирани услуги ще доведе до разрастване на потенциала на българския далекосъобщителен пазар.

През 2005 г. бяха проведени търгове и издадени четири лицензии за мрежи от вида „точка към много точки” (PTMP). След спечелване на търга лицензии от клас „А” (2x21мегахерца) са издадени на „КАБЕЛНЕТ” ЕООД и „ТРАНС ТЕЛЕКОМ” ООД, а лицензии от клас „Б” (2x10,5мегахерца) на „НЕКСКОМ БЪЛГАРИЯ” ЕАД и „МОБИЛТЕЛ” АД. Лицензиите са издадени за 10 години, като съгласно лицензионните условия операторите са задължени да стартират услугата до една година след издаването ѝ, което дава основание да се очаква през 2006 г. да се наблюдава раздвижване на далекосъобщителния пазар в страната. Ако бъдат базирани на съвременната технология WiMAX, широколентови мрежи от вида PTMP ще позволят бърз пренос на голям обем данни и ще могат да се ползват за предоставяне на далекосъобщителни услуги като пренос на глас, високоскоростен Интернет, мултимедийни приложения, цифрова телевизия и др.

През 2006 г. може да се очаква засилена динамика на пазара на мобилни комуникации. Основание за това дава стартиралата в края на 2005 г. трети цифров оператор, очакваното започване на търговска дейност на TETRA оператор. След

²² Приходите са брутни, без приспадане на разплащанията между операторите

издаването на 3 лицензи за UMTS мрежи и услуги, в следващите 1-2 години българският потребител би могъл да се възползва и от мобилни услуги от трето поколение.

През 2006 г. се предвижда да се създаде по-конкурентна среда и на пазара на фиксирани телефонни мрежи и предоставяне на фиксирани гласови телефонни услуги. Очакванията са във връзка със сключените в края на 2005 г. и началото на 2006 г. договори за взаимно свързване на четири алтернативни оператора, които не са осъществявали дейност през 2005 г., осемте новолицензирани оператори за предоставяне на фиксирана гласова телефонна услуга и услугата избор на оператор, както и декларираните над 23 млн. лв. инвестиции, предвидени за 2006 г. от алтернативните оператори. Очаква се новите играчи да развият своята инфраструктура и да бъдат реална конкуренция по отношение на предоставянето на фиксирани гласови телефонни услуги.

Предвиждат се още по-силни позиции на големите кабелни оператори с изградени инфраструктури и нараснали възможности, които предлагат качествени услуги и пакети от интегрирани услуги, включващи телевизия, високоскоростен Интернет и гласова телефония. Във връзка с европейските и световните тенденции на конвергенция на мрежи и услуги, на българския пазар продължава да се налага интегрираната услуга „triple play“. Комбинираната услуга се предлага от „КЕЙБЪЛТЕЛ“ АД и „ЕВРОТУР САТ ТВ“ АД. Очаква се и мобилните оператори, които имат издадени лицензи за съответния вид далекосъобщителна дейност, да предлагат на далекосъобщителния пазар в страната интегрирани пакети от фиксирана гласова телефонна услуга, мобилна гласова телефонна услуга и пренос на данни.

През 2005 г. БТК АД тества качеството на сигнала на първата цифрова телевизия чрез наземно цифрово радиоразпръскване на територията на София. Чрез цифровата телевизия потребителите ще получат достъп до високо качество на излъчваните програми, както и набор от допълнителни интерактивни услуги (видео по заявка, електронна търговия и банкови операции, достъп до Интернет, електронна поща, информационни услуги и др.).

Навлизането на нови технологии и предлагането на интегрирани услуги ще доведе до по-широк потенциал на българския далекосъобщителен пазар през следващите години.